

ОПШТИНА ШТИП
КОМИСИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, СОВЕТ НА ОПШТИНА ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ШТИП

**СОСТОЈБИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО
ВОСПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

штип, 2016

СОВРЕМЕНОТО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ

-СОСТОЈБИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ-

зборник на трудови

2016, ШТИП

ОПШТИНА ШТИП
КОМИСИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, СОВЕТ НА ОПШТИНА ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

СОВРЕМЕНОТО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ
-состојби, предизвици и перспективи-

2016, Штип

MUNICIPALITY OF STIP
COMMITTEE ON EDUCATION, COUNCIL OF THE MUNICIPALITY OF STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

CONDITIONS, CHALLENGES AND
PERSPECTIVES IN EDUCATION IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

2016, STIP

Издава

НУ-УБ „Гоце Делчев“ Штип

За издавачот

Милена Ристова-Михајловска

Организационен одбор

Снежана Мирасчиева–претседател

Членови

Соња Петровска, Емилија Петрова Ѓорѓева, Никола Смилков, Снежана Јованова Митковска, Даниела Коцева, Весна Ничева, Елена Ташкова, Јовче Арсов, Соња Николова, Атанас Крстовски, Цветанка Красиќ, Снежана Санева, Илија Митров, Трајан Коцев, Данче Николовска Вратеовска, Димитар Љуботенски, Зоран Костовски, Вања Цамбазова Николовска, Јане Миланов, Маја Ашкилова, Јордан Митков, Ирена Китанова, Верица Јосимовска, Оливер Цацков

главен и одговорен уредник

Снежана Мирасчиева

уредник

Соња Петровска

уредувачки одбор

Снежана Мирасчиева (Македонија), Димитар Димитров (Бугарија), Младен Вилотијевиќ (Србија), Нина Биједиќ (Босна и Херцеговина), Лилјана Тодорова (Бугарија), Татјана Атанасова Пачемска (Македонија), Кристинка Селаковиќ (Србија), Јосип Милат (Хрватска), Емилија Петрова Ѓорѓева (Македонија), Трајан Попковчев (Бугарија), Крстивоје Шпијуновиќ (Србија)

јазична редакција на македонски јазик

Весна Ристова

лектура на англиски јазик

Снежана Кирова

дизајн на корица

Никола Смилков

техничка поддршка

Верица Јосимовска

печати

Полиестердеј -исток, Штип

Тираж 500

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

37(082)

СОВРЕМЕНОТО воспитание и образование : состојби, предизвици и перспективи : зборник на трудови / [главен и одговорен уредник Снежана Мирасчиева]. - Штип : НУ Универзитетска библиотека "Гоце Делчев", 2016. - стр.148 : илустр.53; 30 см

На наспор. насл. стр.: Conditions, challenges and perspectives in education in the Republic of Macedonia. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите. - Abstract

ISBN 978-608-242-037-0

1. Ств. насл. на наспор. насл. стр.

а) Образование - Зборници

COBISS.MK-ID 102297098

СОДРЖИНА

Предговор.....	10
1. Марина Алексовска, Виолета Стошевска, Лидија Николовска – Георгиевска Растеме заедно Marina Aleksovska, Violeta Stosevska, Lidija Nikolovska-Georgievska We grow together.....	11
2. Билјана Ефтимова Бошкова, Деспина Сивевска Природната околина како средина за учење на децата од предучилишна возраст Biljana Eftimova Boskova, Despina Sivevska Natural environment as a learning environment of preschool children.....	13
3. Емилија Петрова Ѓорѓева Карактеристики на современото училиште во контекст на воспитната компонента Emilija Petrova Gjorgjeva Characteristics of modern school in the context of the educational component.....	19
4. Валентина Петрушева Естетското – важен аспект на современото образование и воспитание Valentina Petruseva Aesthetic – an important aspect of the contemporary education and upbringing	22
5. Габриела Димова Здравствената едукација на родителите - тенденција на образованието денес Gabriela Dimova Health education of parents - tendency of education today	26
6. Снежана Јованова-Митковска Техники на учење во високошколската настава Snezana Jovanova- Mitkovska Technique of learning at the academic teaching.....	30
7. Снежана Мирасчиева Современа настава за современо образование Snezana Mirascieva Modern teaching for modern education	35
8. Верица Јосимовска Застапеноста на интеркултуралните вредности во системот на современото образование и воспитание Verica Josimovska The presence of intercultural values in system contemporary education.....	38
9. Милена Ристова-Михајловска Жанрот полемики во старата писмена традиција и неговата актуелност во современите образовен процес Milena Ristova-Mihajlovska The genre polemics in the old written tradition and its relevance in the modern educational process	41
10. Павлина Николовска, Нада Ѓоргова, Влатко Николовски	

	Специфични развојни потешкотии кај децата како проблем во современото образование Pavlina Nikolovska, Nada Gjorgova, Vlatko Nikolovski Specific developmental disorders in children as a problem in modern education	49
11.	Славица Танева Анева Инклузијата во образованието, позитивните и негативните страни од аспект на општеството со посебен осврт на ученици со аутизам Slavica Taneva Aneva Inclusion in education, advantages and disadvantages with respect of society with special reference to students with autism	55
12.	Даниела Коцева Меѓуетничките односи во образовниот систем Daniela Kocева Interethnic relations in the educational system	58
13.	Стојко Стојков Изучувањето на македонската национална историја во бугарските училишта Stojko Stojkov The study of Macedonian national history in Bulgarian schools	63
14.	Снежана Јованова-Митковска Социометриски истражувања-потреба, значење Snezana Jovanova-Mitkovska Sociometric research - necessity, importance	67
15.	Елена Мирасчиева Методот на демонстрација во индивидуалната настава по флејта Elena Mirascieva Method of demonstration in individual teaching of flute	73
16.	Оливер Цацков Учењето по пат на откривање незаменлива компонента во наставата по историја Oliver Cackov Learning by exploring - irreplaceable component in the teaching of history	76
17.	Драгана Кузмановска, Снежана Кирова, Биљана Иванова Интернационалниот карактер на народните пословици и поговорки Dragana Kuzmanovska, Snezana Kirova, Biljana Ivanova International character of sayings and proverbs	79
18.	Марија Тодорова, Татјана Уланска Рано изучување на странски јазик Marija Todorova, Tatjana Ulanska Early language acquisition	83
19.	Лилјана Макаријоска, Жаклина Ѓорѓиоска Кон реализацијата на областа дијалектологија во гимназиското образование Liljana Makarijoska, Zaklina Gjorgjioska Towards the implementation of the area of dialectology in high school education	87
20.	Деспина Сивевска Средствата за масовна комуникација и слободното време на децата и младите Despina Sivevska Means of mass communication and leisure time of children and youth	92

21. Киро Јорданов Градиме мостови преку МИО активности Kiro Jordanov Building bridges through MIE's activities	97
22. Веска Влахова Педагошкиот пристап во образовниот процес на субјектот – наставник во корелација со субјектот ученик Veska Vlahova Pedagogical approach in the educational process of the subject – teacher in relation to the subject – student	105
23. Билјана Алексова Даневска Техники за градење на самодоверба кај децата во ран детски развој од одделенска настава во наставата по англиски јазик Biljana Aleksova Danevska Techniques for building confidence in children in early child development in lower grades in teaching english language	109
24. Киро Јорданов, Драгица Петрова, Загорка Чапова Дигитална зависност кај учениците Kiro Jordanov, Dragica Petrova, Zagorka Chapova Digital addiction of students	115
25. Славица Стојанова, Трајче Стојанов Образованието како место за изградба на добар граѓанин Slavica Stojanova, Trajce Stojanov Education as a place for building a good citizen	124
26. Снежана Ставрева Веселинова, Трајче Стојанов Од екоетика до екоесвест Snezana Stavreva Veselinova, Trajce Stojanov From eco-ethics to eco-awareness	128
27. Снежана Мојсоска, Данче Николовска Вратеовска Економскиот раст и знаењето за банкарските наспроти пазарните финансиски системи Snezana Mojsoska, Danche Nikolovska Vrateovska The economic growth and the knowledge about banking versus market financial systems	131
28. Слаѓана Костадиновска, Данче Николовска Вратеовска, Миле Вратеовски Функциите на менаџментот на човечки ресурси и банкарските институции Slagjana Kostadinovska, Danche Nikolovska Vrateovska, Mile Vrateovski Functions of the management of human resources and the banking institutions	136
29. Данче Николовска Вратеовска Наученото од глобалната економска криза (2008) за силните и слабите страни на финансискиот систем и макроекономската стабилност во македонија Dance Nikolovska Vrateovska The learned of the global economic crisis (2008) about the strenghts and the weaknesses of the financial system and macroeconomic stability in Macedonia	140
30. Данче Николовска Вратеовска Детерминантите на инфлацијата низ различните макроекономски школи Dance Nikolovska Vrateovska Detreminants of the inflation through the various macroeconomic schools	145

- ученичките заедници да се формираат според демократските принципи и
- да се обезбеди учество на учениците (директно и преку ученичката заедница) во процесите на одлучување во училиштето, особено во однос на прашањата што се однесуваат на меѓуетничката соработка.

Кога се работи за соработка на училиштето со родителите неопходно е:

- родителите активно да се вклучат во активностите на училиштето наменети за етнички/јазично „мешани“ групи ученици и
- родителите помасовно и суштински да се вклучат во донесувањето одлуки и решавањето на проблемите во училиштето, особено за оние што се од сферата на меѓуетничките односи.

Во контекст на погоре спомнатите наоди и препораки, анализата дава основа за активирање на сите засегнати страни како министерствата, институциите, локалната власт, училиштата и заедниците. Сите овие страни се одговорни за создавање училишта каде што културните и етничките разлики не треба да се причина за поделби, туку ќе бидат промовирани, прифатени и почитувани, во насока на градење на толерантно, кохезивно општество.

Литература:

- Бешка-Петроска В., Најчевска, М., Кениг, Н., Балажи, С., Томовска, А. (2009), „Студија за мултикултурализмот и меѓуетничките односи во образованието“ Скопје: УНИЦЕФ
- Петровски, В., Мирасчиева, С. (2013), „Мултикултурализам и интеркултурна комуникација“, Штип: Генекс
- Ременска, Ф., Т. (2007), „Албанците и Македонците: Етничката интеграција во Република Македонија, пред и по конфликтот од 2001 година“, Скопје: 2-ри Август С

УДК 37.011.33:94(497.7:497.2)
(прегледен труд)

ИЗУЧУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА ВО БУГАРСКИТЕ УЧИЛИШТА

Стојко Стојков

Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип

Апстракт: Статијата ги обработува борбите за воведување на изучувањето на македонска историја во бугарските училишта како посебен предмет и историја на посебна нација. Разгледани се различните перипетии, формите во кои истата била изучувана, нејзиното укинување. Материјалот е даден на фонот на политичките збиднувања која имале директно влијание.

Клучни зборови: историја, образование, Бугарија.

THE STUDY OF MACEDONIAN NATIONAL HISTORY IN BULGARIAN SCHOOLS

Stojko Stojkov

Faculty of Educational Sciences, University “Goce Delchev” Shtip

Abstract: The article deals with the struggles for implementing the teaching of Macedonian history in Bulgarian schools as a separate subject and as the history of separate nation. Various complications, forms in which it was studied, and its abolishment are reviewed. The background of political events which had a direct impact on the subject is also included.

Keywords: history, education, Bulgaria.

Во Бугарија до 1944 г. немало услови за изучување на македонската историја во училиштата. Самата таа не била признавана како нешто посебно, туку како дел од историјата на бугарскиот народ. Макар поедини автори да пишувале за македонската историја како нешто посебно, нивните ставови не биле прифатени, а самите тие биле дел од комунистичкото револуционерно подземје.¹ На 5

¹ Васил Ивановски во 1943 г. во тогаш бугарскиот затвор Идризово ја напишал првата модерна историја на македонската нација под наслов Македонското прашање - во минатото и сега. Ангел Динев,

ноември 1944 г. на областната конференција на БРП (к) во Горна Цумаја била прифатена одлука за „изучување на македонските борби во училиштата“ на Пиринска Македонија како дел од подготовките за обединувањето на овој дел со НР Македонија.² Овој став и понатаму останал актуелен. За тоа зборува во свое предавање одржано во Софија на 6 декември во Софија членот на Политбиро на ЦК на БРП (к) Владимир Поптомов.³ Во август 1945 г. Трајчо Костов ќе изјави пред југословенскиот в. „Борба“, дека во училиштата ќе се воведат за изучување Историја на македонското движење.⁴ На ова изјава ѝ претходи одлука № 50 на ЦК на БРП (к) од 1 август донесена на основа на предлог внесен од Владимир Поптомов и во која се подржуваат „евентуални промени во учебните програми за предгимназиско образование во Горноцумаска област, кои да вклучуваат изучување на историјата на македонското национално ослободително движење“.⁵ Во декември 1945 г. како една од задачите што стојат пред младинските организации ЕМОС и Септемвријче во Пиринска Македонија е поставено „Да ја изучуваат историјата на македонскиот народ и да се запознаваат со жртвите и дејноста на македонските револуционери – Гоце Делчев, Сандански, Влахов и др.“.⁶ Меѓутоа како што ќе констатира обласната конференција на БРП (к) од 16 и 17 февруари 1946 г. во таа насока било направено сосема малку.⁷ Карактерно е што се планирало изучување не на македонската историја, туку на историја на македонското ослободително движење. Причина за ова е ставот што доминирал во БРП (к) дека македонската нација до 1878 г. била нераскинлив дел од бугарската, но потоа поради раскинувањето на Санстефанска Бугарија и во текот на борбите за слобода постепено Македонците се издвоиле во посебна нација. Па така историјата на македонската нација и не била нешто различно од историја на македонското ослободително движење, а се пред тоа било заедничка бугарска историја.⁸

Пресврт по тоа прашање настапува на X пленум на БРП (к) од 9 август 1946 г. Во рефератот на Георги Димитров се тврди дека „неопходно е запознавање на Македонците од Пиринскиот крај со историјата на македонскиот народ“.⁹ Во одлуките на Пленумот тоа е кажано уште појасно: се подржува „запознавање со историјата на македонскиот народ предавана во училиштата во Македонија“.¹⁰ Во својот говор пред Областната конференција на БРП(к) одржана потоа во Горна Цумаја меѓутоа В’лко Червенков пак ќе се заложи за изучување „историјата на македонското револуционерно движење“. Сепак конференцијата ќе одлучи во корист на „изучување на македонската историја во Пиринскиот крај“.¹¹ Овој пресврт е постигнат под влијание на НР Македонија и Југославија, кои барале имено изучување на македонска историја. Како подготовка за исполнување на оваа резолуција е направен попис на учителите, училиштата и учениците, кој покажал дека 43 804 ученици или 90,73 % се изјасниле како Македонци.¹² На 15 декември 1946 г. областната конференција на КДМ во Пиринска Македонија донесува резолуција во која бара да се воведат како задолжителен предмет во училиштата историја на македонскиот народ.¹³

Движењето (1924), Заборавените (1925), Кресненското востание (1926), Хуриетот и постхуриетските борби во Гевгелиско (1934), Македонските Словени (1944), Етнографската идеја на Македонските Словени (1944).

² Веселин Ангелов, Хроника на едно национално предателство, Софија 2004, 52.

³ БКП, Коминтернът и македонскиот въпрос, т. 2, Софија 1999, док № 460, с. 1172, Тези за предавањето, под т. 11 посетена на „Нашите практички задачи кон македонското население во Горноцумајската област (македонската област)“, стои: За задоволување на некои културно национални нужди поврзани со историските традиции на македонското ослободително движење (изучув. истор. македонс. ослоб. движ. и на Федерал. М.д.)“.

⁴ „Како ќе се проведат изборите во Пиринска Македонија“ (изјава на Трајчо Костов пред југословенска „Борба“ - пренос), Пиринско дело, бр. 30, 20.08. 1945, 1. Стојко Стојков: Концепции за решавање на Македонското прашање на страните на весникот Пиринско дело (1945 – 1947), ГИНИ, Скопје, 2016, г. 60, бр. 1, 229.

⁵ Ангелов, Хроника..., с. 123.

⁶ З. К’нев, ЕМОС и Септемвријче, Пиринско дело, бр. 48, 17 декември 1945 г., с. 3.

⁷ Ангелов, Хроника..., с. 93.

⁸ Стојков: Концепции ..., с. 245.

⁹ БКП, Коминтернът и македонскиот въпрос, № 515, с. 1278, Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава, Скопје, 1981, т. 2, 674.

¹⁰ БКП, Коминтернът и македонскиот въпрос, №517, с. 1283.

¹¹ Иван Катарчиев, Македонската емиграција во Бугарија, Скопје, 2008, 159, 199.

¹² Васил Јотевски, Националната афирмација на Македонците од Пиринскиот дел на Македонија, 1944 – 1948, ИНИ, Скопје 1996, с. 109, 124.

¹³ Нашата програма, Резолуција изгласана на обласната конференција на КДМ одржана на 15 декември годинава во гр. Горна Цумаја, Пиринско дело, бр. 46, 23. 12. 1946, с. 3.

На 5 јануари 1947 г. во Горна Џумаја се одржува седница на ОК на БРП (к), на која меѓу другото се предлага да се побара од Министерството на просветата да воведи во училиштата во Пиринска Македонија час по македонска историја. На 6 јануари ЦК на БРП (к) проведува проширена седница посветена на „Понатамошното спроведување на одлуките на X пленум по македонското прашање“, со претставници на македонската емиграција во Софија и на околските партиски комитети од Пиринска Македонија. На неа новиот одговорен по македонското прашање Влко Червенков информира дека Политбиро има намера да пристапи кон воведување изучување на македонска историја во училиштата. На истата средба Христо Калајџиев кој по принцип е согласен, сепак искажува резерва спрема воведување на македонските учебници од НРМ во образовниот процес во Пиринска Македонија, а Михаил Сматакалев зборува за тоа Министерството на просветата да престане да објавува учебници, кои содржат великобугарски шовинизам. Во прифатениот кон средината на јануари 1947 г. од Обласниот комитет за Горна Џумаја годишен план за агитација и пропаганда се предвидува Обласниот комитет „да изработи тези по историското минато на македонскиот народ“. На Областната конференција проведена на 16 и 17 февруари 1947 г. во Горна Џумаја се поставува за цел со помош на Министерството на просветата на Бугарија и на владата на НР Македонија во учебната 1947/1948 г. да се подготви „по систематско изучување на македонската историја“ во училиштата.¹⁴ Меѓутоа овој ентузијазам на Пиринските комунисти е зауздан од БРП (к) која ги стопира сите иницијативи во оваа насока, до потпишувањето на спогодбите меѓу Бугарија и Југославија во Блед.

Сериозен проблем е и немањето на учебници. НРМ, која е во тек на изградување не била во состојба да помогне,¹⁵ макар таква помош да била побарана.¹⁶ А БРП (к) не покажува желба да помогне – познатите во тоа време македонски историчари Васил Ивановски и Ангел Динев се држени на работа меѓу македонската емиграција во Бугарија и не се искористени за да напишат учебник, напротив некои нивни трудови се запираат.

Како последица од Бледските спогодби се поминува на дело кон воведување на македонска историја во училиштата на Пиринска Македонија. Планот тоа да стане уште од септември 1947 г. не се остварува.¹⁷ Додека траат подготовките бугарското министерство на просветата на 22.11.1947 г. изготвило упатство за исправки на учебниците по историја, со цел да се отстранат сфаќања и толкувања карактеристични за великобугарскиот шовинизам.¹⁸

Во текот на декември 1947 г. се испратени вкупно 93 македонски учители кои се сместени во училиштата низ Пиринска Македонија.¹⁹ Нивната бројка е недоволно голема и успева да покрие одвај 40 % од Постоечките училишта.²⁰ Голем број младинци од Пиринска Македонија се испратени во Скопје за да се подготват за учители. Изучувањето на македонска историја започнува од февруари 1948 г. и според различни оценки е пречекано со голем интерес и восхит, или без ентузијазам, но и без проблеми.²¹ Учителите наоѓаат на повеќе пречки од страна на бугарски учители.²² Меѓутоа макар договорите на учителите да биле до 1950 г. резолуцијата на Имформбирото од јуни 1948 г става крај

¹⁴ Ангелов, Хроника..., с. 218, 221, 224, 240 – 243, 250.

¹⁵ Спореди: При министерството за просвета на НР Македонија се формирани комисии за речник и историја, Пиринско дело, бр. 42, 20.10.1947 г., с. 4.

¹⁶ Така тврди обласниот раководител Крстју Стојчев во свој отчет до Георги Димитров од 24.07.1947 г. (Ангелов, Хроника..., с. 268).

¹⁷ За преговорите за воведување на македонски јазик и историја во училиштата во Пиринска Македонија види Јотевски, Националната афирмација..., 124, 125.

¹⁸ Предвидени биле следните поважни исправки: Во учебникот по историја за 3 клас на с. 40, 41 каде се обработува Самуиловата држава и истата се нарекува Западна Бугарија таа да се објаснува како средновековна феудална формација во која нема национална свест, а која се јавува претежно држава на македонските Словени. Во учебникот по историја за 7 клас, на с. 34 за племенскиот сојуз на Пребонд да се истакне дека претставува прв обид на Македонските Словени за создавање своја држава. На с. 65 св. Климент и Наум да се истакнат како јужнословенски просветители, а истото требало да се прави и со просветителите во Македонија по времето на преродбата, Јотевски, Националната афирмација..., 125, 126. За исправките во другите учебници (Географија и сл.) види кај Ангелов, Хроника..., с. 292, 293.

¹⁹ Лазар Мојсов, БРП (к) и македонското национално прашање, Скопје 1978 г. (Прво издание во 1948), 244, 245.

²⁰ За учителите, нивното сместување и дејност види Јотевски, Афирмацијата..., с. 129 – 132.

²¹ Чавдар Маринов, Македонското прашање од 1944 до денес, Комунизмот и национализмот на Балканот, Скопје 2013, 44, Јотевски, Афирмацијата, 131.

²² Мојсов, 247.

на нивната работа и тие ја напуштаат Пиринска Македонија што реално со топира изучувањето на Историја на Македонија во училиштата на Пиринска Македонија.²³

Одлуките на 16 пленум на БРП (к) од 12 – 13 јули 1948 г. поново ја враќаат идејата да се изучува не македонска историја, туку историја на македонското ослободително движење,²⁴ соодветно молчаливо се суспендирани и корекциите направени во учебниците по бугарска историја во 1947 г. За изработка на неопходниот учебник бил задолжен Дино Косев, при што новиот предмет требало да се предава на бугарски јазик, под изговор дека тоа бил јазикот на илинденците.²⁵ Во учебната 1950 / 1951 е воведено изучување Историја на македонското револуционерно движење во училиштата во Пиринскиот регион. Во основните училишта се предвидени 8 лекции во учебна година, а во средните – по една лекција во недела, а во училиштата надвор од Пиринска Македонија требало да предвидат 4 лекции годишно.²⁶

Преку овој предмет се прокламирала официјалната позиција на бугарските власти според која до 1878 г. Македонци не постоеле, туку тие биле Бугари. Појавата на македонската нација се третираше како несреќен сплет на околностите – раскинувањето на Санстефанска Бугарија во 1878 г. ги насочило луѓето на Македонија по свој пат на развој, кој по долги борби довел до оформување на посебна македонска нација.²⁷

Таквиот предмет се задржал до промената на курсот на Бугарија кон тотално негирање на македонскиот идентитет од 1963 г. понатаму. Освен укинувањето на овој предмет во 1967 г. биле преземени мерки за коригирање на сите учебници за да не се спомнува во нив на никој начин постоење на македонска нација и народ, а кампањата ги зафатила и музејските збирки и спомениците во цела Пиринска Македонија.²⁸ Понатаму биле преземени и мерки до 1970 г. учебниците да се поправат во насока подобро да ја истакнат „улогата на Бугарите од Македонија и Тракија во бугарската историја“. Министерството на посветата добило задача до крајот на 1970 г. да ги преработи и преобјави сите учебници за Историја, Литература, Географија и др. од сите нивоа, а се зеле мерки и за издавање учебни помагала по македонското прашање.²⁹

²³ Маринов, 47 наспроти решенијата на БРП(к) обуката да се продолжи од локални учители, таа не располагала со подготвени такви.

²⁴ Документи, т. 2, с. 697

²⁵ Васил Јотевски, Македонците во Пиринскиот дел на Македонија (1949 – 1989), Скопје, 2004, 27, 62; Маринов, Македонското прашање, 48 Новата политика била формулирана од Владимир Поптомов.

²⁶ Маринов, с. 56, бел. 152.

²⁷ Одлуката за воведување на овој предмет е дадена во т. 4 од решенијата на 16 пленум на БКП 1948 г., а е реализирана во есента на 1950 г. Види: Македонскиот въпрос в българо-югославските отношения (1944 – 1952 г.), София, 2004, с. 368, Стојко Стојков, Македонското малцинство во Бугарија од признавање кон негирање 1948 – 1989, Годишен зборник на ФИН, г. 6, бр. 6, Штип, 2015 – 2016, 67 – 86, 71. Како учебник послужила книгата на Дино Косев, Борбите на македонскиот народ за ослободување (тоа директно се тврди во писмо бр. 5, од 4.01.1951 г. на ОК на БКП во Благоевград до секретаријатот на ЦК на БКП, Македонскиот въпрос в българо-югославските отношения, 1950 – 1967, София 2009, с. 71). Во нив историјата започнува со доаѓањето на Османлиите на Балканот, но до 1878 г. историјата на Бугари и Македонци е заедничка - бугарска, тие заедно ги започнуваат црковните борби што ја создаваат Егзархијата, и заедно водат револуционерни борби до 1878 г. Егзархијата и Санстефанска Бугарија се покажани како позитивни појави, а Кресненското востание како реакција на Бугарите од Македонија против раскинувањето на Санстефанска Бугарија. Насекаде се потцртува тесната врска и заедништвото меѓу Бугари и Македонци, јазичната блискост при што разликите се сведуваат до некои дијалектни отклонувања. Откинувањето на Македонија од Бугарија по Берлинскиот конгрес „ги создаде условите за постепено откинување на Македонците од општата во минатото бугарска национална заедница и за нивно понатамошно постепено оформување како самостојна македонска нација.“ (Дино Косев, Борбите на македонскиот народ за ослободение, София 1952 г., с. 1 – 17). Суштинскиот дел опфаќа од формирањето на ВМРО до создавањето на НР Македонија.

²⁸ Чавдар Маринов, 78, 80.

²⁹ На 26 март 1968 г. раководството на БКП решило: „Министерството на народната просвета да организира внимателен преглед, преработување и издавање на учебниците по историја, литература, географија и други ... осигурувајќи ... осветлување на животот и борбите на бугарското население во Македонија и Тракија“ одлука на ПБ на ЦК на БКП од 26 март 1968 г. т. 2. Македонскиот въпрос в българо-югославските отношения (1952 - 1967 г.), с. 387. Види и Маринов, Македонското прашање, 80, 126, Стојков, Македонското малцинство во Бугарија, 79.